

ORDO XLVII.

E N S A T A E.

I R I S.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 88. Gen. pl. p. 27.*

529.

Pharm. IREOS, vel IRIDIS (quod praestat),
FLORENTINAE Radix.

Iris Florentina; corollis barbatis, caule foliis
altiore subbifloro, floribus sessilibus LINN. *Spec.*
pl. p. 55. *Iris alba florentina* C. B. Icon:
MILL. *Fig. of plants, tab. 154.* REGNAULT *Botan.*
L'iris de Florence. Pl. perennis, in Italia
crescens.

Apud DIOSCORIDEM (*M. m. lib. 1. cap. 1.*)
Iris quoque occurrit; an vero eius *ιλλυρινη*, prae-
cise Florentina sit, non dixerim. Variorum colo-
rum floris meminit, sed hi non sufficiunt ad species
discernendas.

Colitur radicis causa in Florentia absque
multa opera in muris, sepibus ex humo, et ad

R 5

oras

oras camporum, vbi aliae stirpes non succedunt. Radices, quae m. Augusto et Septembri terrae mandantur, post trium annorum spatium modo in vsum effodiuntur. Depurandi et decorticandi illas officium foeminis mandatum est. Ad cuticulam auferendam culter peculiaris adhibetur, qua abiata super strato ex arundine texto solis vi siccantur (*Opuscoli interessanti l'agricoltura, p. 39. sqq.*).

RADIX ex Italia pro nostris officinis petitur sicca. Haec repraesentat frusta compacta, ponderosa, alba, compressa, lata vel oblonga, variae magnitudinis, et superficiei ex separata epidermide et ex stigmatibus fibrillarum refectarum inaequalis. Quidam, tanquam vulgare esset, indicant, colorem media parte esse obscuriorem, quod tamen in meis exemplis non inueni. Odor eius violaceus, sapor amaricans et subacris, diutius ore remanens. Facile reducitur in puluerem farinaceum albidum. Breui et a vermibus consumitur, nisi loco bene tecto feruetur.

Destillatione aqua transiens secum abripit omne odorum; id quod remanet praebet extractum amarum et leuiter acre. Oleum aethereum apparuisse, a quibusdam negatur (a NEUMANNO in
Chym.

Chym. vol. 2. P. 3. p. 188. et LEWIS M. m. p. 327.) Sed restringi potest effatum ad valde exiguam quantitatem (*KORTUM Diss. de vera indole et virtute radice Irid. Florent. praes. SCHULZE Halae, 1739. CARTHEUS. M. m. vol. 2. p. 75.*). Extractum aquosum pr. $\frac{2}{8}$ circiter constituit radice et extractum spirituosum pr. $\frac{1}{8}$ (*NEUM. l. c. p. 187.*), ut tamen memor sis connubium gummi et resinae esse tam arctum, ut utriusque pars semper simul absorbeatur. Tinctura spiritiosa et extractum quoque spiritu vini factum longe acrius est, quam ea, quae extractione cum aqua resultant. Tinctura scilicet spiritiosa piperis instar linguam et fauces adurit (*CARTHEUS. l. c.*), item extractum ipsum.

Vtique igitur acre inest huic radici, sed resinae irretitum. Verum longe acrior est recens, nauseam pariens, purgans cum vehementia. Hinc acquiescunt hodie radice sicca, mitiori. Praedita est haecce eximia vi attenuandi et incidendi, quae sese exferit in pituitae vitiosa in pulmonibus accumulatione, vnde dyspnoea, asthma, tussis. Ad screatus in hisce morbis mouendos ideo in pulueres linctusque cum aliis commodis recipitur. Adfunt et fiduciae documenta in praeparatis mox subiiciendis.

dis. Nec minus egregie in flatibus dissipandis valet, praecipue apud infantes tenellos, qui tormina ex hac causa facile concipiunt, quo fine iis aliquot grana pulveris praebentur. Concinne ideo in purgante isto tenellorum egregio, Electuario de Manna, occurrit. Pro dosi adulto scrupulus vnus et supra conceditur.

Puluis naribus exceptus mucii secretionem auget, eademque aliquando ad sternutationem vsque vellicat. Idem effectus redundat, si ore tenetur in salivae comiteo augendo; vt igitur in affectionibus variis oris spem aliquam faciat. Ad cariem ossium coercendam aliquando inspergitur, item sacculis discutiendi scopo in tumoribus inflammatoriis, erysipelatosi, oedematosi, inditur. Pulveribus et electuariis dentifriciis addi solet, tam odoris causa, quam ad dentium sordes abstergendas.

Ob gratum odorem etiam additur variis rebus, quas luxus potius, quam necessitas, in vsum deduxit, vt pulveri cyprio capillis inspergi solito, globulis saponaceis, liquoribus quibusdam odoratu commendabilibus, puluinis odoris, speciebus linteo loto interferendis, pulveribus cosmeticis rel.

PRAE-

PRAEPARATA ET COMPOSITA.

SPECIES DIAIREOS SIMPLICES *Ph. W. p. 178.*
 Additur speciebus diatragacanthae radix hæc cum
 saccharo. Pituita asperam arteriam et pulmones
 grauante præcipiuntur. *Conf. Appar. med. vol. 2.*
p. 382.

BACILLI DE LIQUIRITIA; TROCHISCI BECCHICI.
Cfr. Appar. med. vol. 2. p. 378.

AQUA ASTHMATICA; ELIXIR PECTORALE WE-
 DELII; GLOBULI MOSCHATI ALBI; PULVIS COSME-
 TICUS AD MANUS; PULVIS DENTIFERICIUS; PULVE-
 RES STERNUTATORII varii. Haec et multa alia
 composita pharmacopolorum in Germania, inter
 reliquam farraginem, radicem Iridis Flor. com-
 prendunt.

530.

Pharm. IRIDIS NOSTRATIS Radix.

Iris Germanica; corollis barbatis, caule foliis
 altiori multifloro, floribus inferioribus pedun-
 culatis LINN. *Spec. pl. p. 55.* *Iris vulgaris*
Germanica f. *syluestris* c. B. Icon: REGNAULT
Botan. l'Iris ou la Flambe. Pl. perennis, sponte
 in rupestribus, montanis, ad sepes Germaniae,
 e. c.

e. c. in Silesia (MATTUSCHKA), Austria (JACQUIN), Carniola (SCOPOLI), item Galliae, nominatim circa Monspelium et alibi in inferiori Languedocia crescens. Ob elegantiam florum autem, qui vulgo coerulei sunt, in hortorum areis creberrime hospnatur.

RADIX recens horizontalis est, cylindrica, subarticulata articulis oblongis, carnosa, extus subcinerea, interne albida, fibris infra pluribus. Sicca, quae in officinis seruat, transuersim concisa deprehenditur, sed relicta cuticula pallide bruna; haec odorem pariter violaceum edit. Dum autem recens est, odore ingrato et sapore acri, nauseoso, instruitur. Aluum tum mouet vehementer. Qua via vt euacuetur aqua in hydropse collecta, succus aptissimus visus est; sed et simul in renes vis remedii vertitur. Crebro PLATERO mox simpliciori forma, mox magis composita, in vsu fuit: simplicius sic, vt succi vncias duas addito melle propinaret, qua miscela aeger et saepius minxit et deiecit, repetitione autem bis vel ter facta venter pedesque detumuerunt et aeger sanatus fuit (*Observat. p. 634.*). Aliquando adiuncta fuere alia purgantia, Manna, syrupus Rosarum
folu-

folutiùs cum Rheo, vel fyrupus ex succo Iridis et infuso Rhei paratus; vel macerata cum aliis partim drasticis, vnde vis incerta euasit (Vid. e. c. *loc. cit.* p. 644. 645.). Rusticus quinquagenarius, ex febre tertiana hydropè vniuersali affectus, vncis huius succi tribus cum Mannae vncia vna et dimidia ter intra septem dies captis per aluum et lotium illuuiem aquosam excreuit ventre detumescente (RIVERIUS in *Observ. cent. 4. n. 82. Oper. p. 649.*). In muliere hydropica vel vnicum cochlear succi largas alui deiectiones aquosas per sesquialterum diem durantes effecit cum insigni morbi lenimine; sic et alii foeminae res successit, dosi etsi non determinata (*Miscell. nat. cur. Dec. 2. Ann. 8. p. 160.*). Succum hunc validissime aquas mouere hydropicorum, non tamen sanguinem simul, vt RUFFUS voluit, etiam expertus est LISTERUS (*Exercit. med. cap. 1. de hydropè p. 56.*), qui non dubitauit eius vncias tres vel quatuor praebere. Leguntur quoque efficaciae similis succi huius exempla in Actis medicorum Berolinensium (*Dec. 1. vol. 10. p. 56. p. 63. Dec. 2. vol. 1. p. 97.*), quorum vnum ad hydropem saccatum, qui disparuit post vsum omnino, spectare videtur. WERLHOFIO (*de febr. p. 60.*) placuit vti succo,
ex

ex radice Iridis nostratis recentis vncii quatuor rasis et aquae Foeniculi vncii duabus maceratis, expresso cum pauco saccharo. Frangi optime vehementiam succi cremore tartari vel lapide Prunellae existimat CHOMEL (*Plantes usuelles, tom. 1. p. 25.*), hinc alterutrius vnciam dimidiam soluit in aquae ebullientis vncii sex additis succi Iridis depurati vncii duabus. Sed cautionem, quam alibi iam (*Appar. medic. vol. 4. p. 18. 23. vol. 5. p. 100.*) sub drastrictorum in hydrope administratione iniunxi, nominatim in hocce succo exhibendo non esse superfluum, ell. BAADER et QUARIN (*Animaduersf. pract. p. 185.*) obseruatione confirmamur. Queritur hic enim proprio et istius nomine, ardorem doloremque oesophagi, ventriculi et intestinorum, subsequutum, tum tormina vomitum et frequentem desidendi conatum absque notabili euacuatione alui, febre denique et inflammatione accedente plurimos inter cruciatus animam misere exhalasse. Ita iam FALLOPIUS (*De purgant. in Oper. tom. 1. p. 136.*) animaduertit in praeceptoris sui BRASAVOLAE consuetudinem succum ad vncias tres vel quatuor in hydrope exhibendi, quum, licet aquam copiose educeret, insigni tamen dolore id efficeret. Saltim nunquam negligenda

genda additamenta ea, quae ad auertenda damna valere queant, quorum exempla passim in hacce enucleatione dedi. Scite et Cinnamomi et alius aromatis tantillum additur. Item maiori violentia effectum exferit succus, si feculentae partes sub expressionem transactae adhuc superstites sunt, quam iisdem per decantationem vel colationem seiunctis. Mitior et fit succus, si leuiter inspissatur, in formam vero extracti densatus omni fere vi exuitur.

Radix *ficca* subacris et subamara, acrior mihi visa gustando, quam ista Iridis Florentinae. Superficiem cultro reseissam scintillare crystallulis offeruauit, quales aliquando et in Florentina, etsi non tam manifestas, vidi. Odor pariter violaceus.

Odorum non in succo latet, sed in medullari massa, hinc et illa, quae remanet intra pannum post expressionem, odorem spargit, si cito siccat. Substitui potest radix haec, modo rite siccat, radici Iridis Florentinae (vt experimentis cl. MONTET in *Mem. de l'ac. R. des sc. de Paris* 1772. P. 1. p. 657. constitit.), duplo fere pretio vendibili. Et locis, vbi non sponte prouenit, facile propagari potest per radicum phalanges,

Appar. medic. Vol. V.

S

vt

vt in hortis experimur. Colligitur et siccatur optime aestate, qua ipsa tam odore, quam albedine, excellit. Eadem euulsa, praeciduntur fibrae omnes, et quicquid adhaereat terrae linteo abtergitur absque lotionē, quum humiditas euitari debeat. Cuticula et omnis nigredo cultro refecatur, vt nihil nisi alba pars remaneat, quae in orbiculos duos ad sex lineas longos diuiditur, quae forma siccationi celeri, qua pro odore opus est, multum fauet. Siccari potest super cribro fetaceo, aulaeis, asseribus rel. modo aëris liber accessus contingat, vnde seorsim quaelibet portio collocari debet. Praestat foli ardenti vel vento septentrionali siccationem committere; substitui tamen caldarium, furnus pistorius vel fornax, potest, et quotidie situs mutari debet, et radix versus vesperam in locum, contra humiditatem aëris probe tectum, transferri. Siccatione peracta ex vnciis octo radices superstitēs modo deprehenduntur vnciae circiter tres cum drachmis duabus. Quo magis alba radix est, eo melius successisse siccatio existimatur. Puluis temporis mora odorator fit, et hac forma vase bene clauso, vt ampulla, diu feruari potest sine virtutis iactura, prout per decem annos et diutius ipsa radix intra pyxidem.

Spiritu

Spiritu vini per duas hebdomades digesta largitur tincturam coloratam et odoram, ac Iris Florentina (MONTET).

Effectus medicos edit eosdem, ac Iris Florentina (MONTET *l. c. p. 663.*). Nec in rebus, quibus ratio odoris habetur, vt puluere cyprio, vilo modo isti postponenda.

531.

Pharm. ACORI PALVSTRIS, vel ACORI VVLGARIS, vel IRIDIS PALVSTRIS, item GLADIOLI LVTEI
Ph. Lond. *Radix.*

Iris Pseud-acorus; corollis imberbibus: petalis interioribus stigmatibus minoribus, foliis ensiformibus LINN. *Spec. pl. p. 56.* Acorus adulerinus c. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 494.* CURTIS *Fl. Lond.* Pl. perennis, ad fossarum et stagnorum oras vulgaris, placens elegantia florum flauorum.

Desierunt tempora, quibus confusio obtinebat huius cum Acoro aromatico, ad quam nomina dicta respiciunt, quae stirpes vix aliam similitudinem praeterquam foliorum et loci natalis habent; in *Pseud-acorum* nullum aroma cadit.

S 2

RADIX

RADIX recens subcylindrica, horizontalis rugis annularibus, deorsum fibrosa, subcarnosa, intus rubicunda, externe subferruginea. Neque recens neque sicca odorem habet. Recenti autem fapor inest acris, quem et effectus confirmat. Nempe drastica vi vix cedit praecedenti nisi potior fit. Casu singulari hydropis consummati, febricula delirio et insultibus epilepticis iuncti, in quo et efficacissima cathartica nihil effecerunt, succus eximie profuit; dum primum eius guttae octoginta cum tantillo syrupo Rhamni cathartici exhibebantur, omni hora vel bihorio, sensim ascendendo ad drachmas duas omni bihorio vel trihorio, vel ad cochleare vnum cum quarta parte syrupi dicti, vnde ingens copia aquae secessit; subiunctis dein roborantibus tam topicis, quam per os datis (RAMSAY in *Med. Essays and Obs. of Edimb. vol. 5. P. 1. p. 93. sqq.*). Conf. BLAIR'S *miscellaneous Observations in the practise of Physick etc. p. 78.*). Ad dolorem dentium sedandum confert dentem fricare radice vel eius tantillum masticare, sed caute (BUCHAN'S *Domestic Medicine, p. 390.*). Succus naribus attractus, etiamsi modica quantitate, excitat mox insignem ardorem in naso, ore, faucibus, et ciet copiosum salivae et mucii

muci ex ore et naso profluuium, quod aliquando per duas, tres et plures horas perdurat, vnde aliquando dolor dentium et capitis periodicus, aliis multis frustra tentatis, sublatus (ARMSTRONG'S *Account of the diseases most incident to children*, p. 146.). Inde occasio capta contra scrophulas infantum huncce succum vsurpandi, quas ipsas dissipat bis vel ter de die sollicite inunctus, modo recentes sint, nec cutis inflammata. Quo crassior et adultior est radix, et quo obscurior succus expressus, eo plus virium praestat (ARMSTRONG *l. c.* p. 99. 146.).

Sicca vero radix austera est, et eo quidem gradu, vt infusum eius vel decoctum, ferro coti affricto in eodem, Scotis montanis vulgare atramentum exhibeat (*Phil. Transf. n. 117. p. 397.*), et in quibusdam insulis Scoticis ad pannos nigro colore imbuendos adhibeatur (LIGHTFOOT *Fl. Scot. vol. 1. p. 86.*). — In diarrhoea et dysenteria adstringendi sua vi conducere, notatum (BLAIR *l. c.*).

Vim stomachicam inesse, certe ex PULVERE STOMACHICO BIRCKMANNI *Ph. W. p. 159.* diiudicari nequit, vt qui efficaciam hanc aliis, quae continet, manifestius, quam huic, debet.